

Молодь пам'ятає ШУХЕВИЧА!

Всеукраїнська кампанія

СПЕЦВИПУСК ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ВИДАННЯ **Правий Поступ**

РОМАН ШУХЕВИЧ

Головний командир УПА

Мета кампанії «Молодь пам'ятає Шухевича!» – систематизація і популяризація правдивої інформації про героїчне життя Головного командира УПА Романа Шухевича у рамках молодіжної ініціативи «Героям слава!».

Основні складові (принципи) кампанії:

1. «Я пам'ятаю!» – індивідуальна реєстрація на сайті www.shukh.org.ua тих, які вважають себе послідовниками ідей та чинів Р. Шухевича, формування відповідного молодіжного середовища. Тривалість реєстрації – безстрокова. Реєстрація включає можливість зголошення щорічного індивідуального одноденного посту з 21.00 4 березня до 6.00 6 березня.

2. «Спільна дія» – ініціювання та організація локальних масових спільних символічних чинів української молоді в пам'ять про Шухевича (флеш-моб, насипання кургану, викладення напису, розгортання прапору, спільна молитва, панахида у день героїчної смерті, урочиста присяга тощо).

3. «Добре діло» – проведення індивідуальних, за власною ініціативою, інформаційних заходів у формі показу фільму, лекції, презентації чи відкритого уроку для молоді на тематику, пов'язану з героїчним життям Романа Шухевича (родинне і пластове виховання, спортивні і мистецькі захоплення, підприємницька діяльність, військове мистецтво тощо).

4. «Життя для свободи» – скоординована поїздка до Львова, участь у традиційному 10-кілометровому пробігу-естафеті містом від місця народження Р. Шухевича (вул. Довбуша, 2) до місця загибелі (будинок-музей у Білогірці); відвідування музею Шухевича, участь у тереновій грі та творчому вечорі.

5. «Стрічка» – носіння червоно-чорної символіки 5 березня; локальне виготовлення відповідної символіки і поширення її шляхом збору пожертв для підтримки кампанії (стрічок значків, наклейок, плакатів тощо); зібрані кошти покривають собівартість кампанії, а надлишок коштів передається на підтримку музеїв Романа Шухевича.

ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ ПІДТРИМУЮТЬ КАМΠΑНІЮ:

НАЦІОНАЛЬНИЙ АЛЬЯНС

Всеукраїнська молодіжна громадська організація правої молоді. Місією Національного Альянсу є сприяння становленню міцної України, відродження традиційних моральних та світоглядних цінностей українського народу шляхом залучення молоді до активної громадсько-політичної діяльності та збільшення ролі третього сектору (громадських організацій) в суспільному житті. Гаслом Національного Альянсу є «Україна понад усе!».

Основним завданням організації є створення потужного прошарку національно-орієнтованих лідерів з-поміж молоді у всіх сферах життя та відродження духу національної солідарності, духовності та моралі. Національний Альянс має осередки в 16 областях України.

Сайт організації: www.nation.org.ua

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Всеукраїнська молодіжна громадська організація, що об'єднує українську молодь на добровільних засадах, виховуючи свідомих, чесних і працьовитих громадян, відданих українців-державників, що виробляють світогляд на національно-християнських традиціях та ідеалах, виплеканих українською нацією протягом століть. СУМ має свої осередки в більшості областей України.

Сайт організації: www.cym.org.ua

ПЛАСТ – НАЦІОНАЛЬНА СКАУТСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНИ

Неполітична і позаконфесійна молодіжна організація. Мета Пласту – сприяти всебічному, патріотичному вихованню та самовихованню українських дітей та молоді на засадах християнської моралі; спираючись на ідейні засади Пласту, виховувати дітей та молодь на свідомих, відповідальних і повновартісних громадян місцевої, національної та світової спільноти, провідників суспільства.

Пласт є найбільшою скаутською організацією України. Організація об'єднує 10 тисяч пластунів різного віку – від наймолодших 6-річних пластунів до пластунів-сеніорів (віком від 35 років), які допомагають у виховній праці та у інших ланках діяльності.

Сайт організації: www.plast.org.ua

ФУНДАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ

Молодіжна громадська організація, яка працює по всій території України з метою інституційного зміцнення молодіжного руху, навчання і забезпечення активних учасників об'єднань молоді, розвитку студентських та загально молодіжних ініціатив.

Молодь об'єдналася в організацію «ФРІ», щоб впливати на майбутнє України. Члени ФРІ – це вільні, молоді люди, що займають активну життєву позицію у своїх містах та районах, регіонах і країні загалом. ФРІ захищає інтереси молоді.

Сайт організації: www.fri.net.ua

МОЛОДІЖНИЙ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ КОНГРЕС

МНК стоїть на ідеологічних засадах українського націоналізму і є складовою частиною українського націоналістичного руху під проводом революційної ОУН. Молодіжний Націоналістичний Конгрес об'єднує в своїх лавах юнаків та юначок, які є патріотами України, що прагнуть сили і величі Української Самостійної Соборної Держави.

Організація має багаторівневу структуру і володіє унікальними методиками вишколу та різностороннього розвитку членства.

Сайт організації: www.ukrnationalism.org.ua

WWW.SHUKH.ORG.UA

Ніщо не спинить ідею, час якої настав!

НАЦІОНАЛЬНИЙ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 965/2007

Про присвоєння Р. Шухевичу звання Герой України

За визначний особистий внесок у національно-визвольну боротьбу за свободу і незалежність України та з нагоди 100-річчя від дня народження та 65-ї річниці створення Української повстанської армії постановляю:

Присвоїти звання Герой України з удостоєнням ордена Держави ШУХЕВИЧУ Роману Осиповичу – головному командирові Української повстанської армії у 1942–1950 роках, генерал-хорунжому (посмертно).

Президент України Віктор ЮЩЕНКО,
12 жовтня 2007 року

Переглядаючи список нагороджених званням «Герой України» (а це 246 осіб) виникає питання, а хто такі Герої України взагалі? Ім'я Шухевича стоїть в одному списку з Гордейчук Катериною, якій дали звання Героя у 1999 р. за досягнення найвищих у регіоні показників з надоїв молока, поряд з ім'ям Володимира Литвина, який відстоює зараз далеко не проукраїнські позиції, з Симоненком Василем, головою Рахункової палати, Шилюк Петром, президентом холдингової компанії «Київміськбуд» та рядом інших, про чий героїзм не ведеться жодних дискусій.

Хоча люди, які його отримали нагороду, досягли значних висот у своїх галузях, проте складається враження що звання «Герой України» роздається направо і наліво. Та, на щастя, не звання робить людей Героями, а їх діяльність на благо України та Української Нації. До когорти таких людей зокрема належить і Роман Шухевич, який став Героєм завдовго до видання Указу Президента.

Тарас Чупринка був надзвичайною людиною. В ньому зібрані всі прикмети військового стратега, політика, державного мужа і полководця. Він був високоосвіченою людиною, спортсменом, бізнесмен, командиром. Проте головним було те, що вся його діяльність була спрямована в одне русло – боротьбу за Україну. Цій боротьбі він присвятив все своє життя.

«Здобудеш українську державу, або загинеш в боротьбі за неї!», – хіба могла бути світлішою мета у той час? Вона аж засліплювала! І ділила людей на тих хто любить темряву і задовольняється теплом у свинарнику, в лещатах більшовиків, нацистів і поляків і на тих, хто прагнув світла і був готовий за нього боротися. Тарас Чупринка очолив армію других.

Перше, що він робить на посаді Командира УПА, – це об'єднує, а, де це неможливо, ліквідує розрізнені партизанські загони і вводить чітку організаційну структуру. Саме за Шухевича УПА досягла свого найбільшого розквіту і піднесення.

Як практичний політик, Роман Шухевич розбудував основи революційно-визвольної концепції АБН (Антибільшовицького Блоку Народів), вважаючи спільний фронт поневолених народів за єдино-реальний шлях визволення, відкинувши будь-яку орієнтацію на чужу інтервенцію чи на чужі збройні сили.

Як Голова Проводу ОУН, Шухевич бере активну участь у підготовці та проведенні Першої конференції поневолених народів Сходу Європи і Азії, що відбулася у листопаді 1943 року.

На постах Голови Генерального Секретаріату УГВР, Генерального Секретаря Військових Справ, Головного Командира УПА та Голови Проводу ОУН на Українських Землях Роман Шухевич (Лозовський – Чупринка – Тур) у 1944–1950 роках керує визвольно-революційною боротьбою багатотисячної УПА, широкого збройного підпілля та мільйонних мас українського народу проти гітлерівсько-німецьких та більшовицько-московських окупантів.

Високу оцінку його діяльності дає сам Степан Бандера: «Роман Шухевич був із крові й кости борець визвольної справи, тому бачимо його в перших лавах там, де ця боротьба горіла полум'ям. Він — з природного обдарування і поклонання — провідник. Тому він цілком природно мобілізував, організував лави численних борців, наснажував їх вірою, завзяттям, жертвністю, ведучи до організованого змагання.»

Генерал Роман Шухевич-Чупринка ішов тим, добровільно обраним, тернистим шляхом аж до останніх хвилин свого життя. Його патріотизм був щирий і відвертий. Він і такі, як він – сотні тисяч оунівців, які поклали своє життя на вівтар незалежності, довели, що їхнє життєве кредо справедливе, чесне і шляхетне.

Він жив для України, боровся за її незалежність і віддав своє життя, в бою. Хіба щось може бути більш героїчним?

Майя Москвич

КОРОТКИЙ ЖИТТЄПИС РОМАНА ШУХЕВИЧА

Ранком 5 березня 1950 року, коли насичена кров'ю Героїв українська земля вітала прихід весни, в непримітному селі Білогорці, що поблизу Львова, впає командир армії безсмертних Роман Шухевич. Він відійшов до свого Творця на 43 році, віддавши Батьківщині все своє багате, бурхливе й героїчне життя. Того дня воююча Україна втратила одного з найбільших своїх героїв.

Народився Роман 30 червня 1907 року у Львові (вул. Довбуша, 2) у відомій галицькій родині. Його дід, Володимир Шухевич – непересічний педагог і етнограф світової слави, автор монументального п'яти томного дослідження «Гуцульщина». Стрийко Степан – курінний отаман Легіону Українських Січових Стрільців і одним з найкращих тогочасних українських адвокатів.

Після закінчення філії Академічної Гімназії в 1925 році (там належав до 7 юнацького куреня ім. кн. Льва) Роман Шухевич розпочав навчання у відділі архітектури Львівської Політехніки і успішно його завершив 1931 року. Опісля теж закінчив Львівську консерваторію, ставши піаністом. Веселий спортсмен, переможець «Запорозьких ігор» з бігу та плавання, затятий мандрівник «Шух» заснував курінь «Чорноморці», що дав початок морському пластуванню.

У 16 років Роман Шухевич вступає до Української Військової Організації (УВО), а відтак стає членом Організації Українських Націоналістів (ОУН). «Дзвін» стає організатором нападу на радянське консульство у Львові, експропріаційних актів, атак на польських шовіністів комісара Чеховського та посла сейму Голуфка, і безпосередньо здійснив замах на шкільного куратора Собіньського. У 1935 році на Львівському процесі був засуджений. Вийшовши з ув'язнення в 1937 році засновує у Львові першу українську рекламну фірму «Фама». Непохитний революціонер Роман Шухевич фанатично вірив, що лише українська збройна сила зможе та захистити Українську Самостійну Соборну Державу (УССД). Він засвоїв основи військового мистецтва в польській армії, а поглибив знання та вміння під час спеціального вишколу в Данцігу й Мюнхені.

Коли у 1938–39 роках у Закарпатті виникли умови відродження Української Держави, поручник «Борис Щука» разом з побратимами Михайлом Колодзінським і Зеноном Коссаком увійшов до Головного Штабу «Карпатської Січі» та разом з іншими націоналістами-галичанами допомагав захищати рідну землю.

Розвал Польщі та нова політична дійсність висуває Романа Шухевича на позицію Крайового

Провідника Західних Українських Земель. Як член Революційного Проводу ОУН організує і очолює курінь Дружин Українських Націоналістів «Нахтігаль», який, після відступу більшовиків, першим входить до Львова. Наступного дня, 30 червня 1941 року, сотник Роман Шухевич разом із Степаном Бандерою і Ярославом Стецьком бере участь у проголошенні відновлення Української Державності і стає заступником міністра з військових справ. Після арешту більшість творців Акту 30 червня, шимерна воєнна доля кидає Романа Шухевича у Білорусію на боротьбу з більшовицькими грабінниками-партизанами. Тут після однорічного перебування німецька команда ліквідує курінь. На початку 1943 року Роман Шухевич поринає в гуцу українського націоналістичного підпілля. Відтоді разом із Олексом Гасином, Дмитром Клячківським, Василем Івахівим, Василем Сидором, Олександром Луцьким та Дмитром Грицаєм творить підпільну Українську Повстанчу Армію (УПА).

У травні 1943 року «Тур» очолює Бюро Проводу ОУН і стає керівником усієї національно-визвольної боротьби українського народу. У листопаді цього ж року майор «Тарас Чупринка» стає Головним Командиром УПА. Перед ним виростають завдання, що їх міг досягнути лише дійсний велетень духу, характеру й розуму. Він послідовно творить гордість української нації: дисципліновану, всенародну збройну силу, ім'я якій Українська Повстанська Армія.

Молоде українське військо воювало проти німецьких окупантів, більшовицьких катів Ковпаків і Медведєвих, польських зайд, а далі проти російської імперії зла т. зв. ССРСР. Від повстанських куль гине шеф німецьких штурмових загонів Люце, більшовицькі генерали Ватутін і Москаленко, заступник міністра оборони Польщі генерал Свер-

чевський...

Відділи УПА та боївки ОУН гідно захистили українське населення від лихоліття воєн, репресій і терору, коли наша земля стала ареною боротьби за світове панування двох найбільших тоталітарних режимів в історії людства. Своїм героїзмом нескорені повстанці написали золоті сторінки новітньої української і світової історії.

На Великому Зборі Української Головної Визвольної Ради (УГВР), що проходив поблизу села Сприни на Самбірщині від 11 до 15 липня 1944 року «Роман Лозовський» очолює підпільний уряд Воюючої України – Генеральний Секретаріат УГВР.

Генерал «Тарас Чупринка» у 1947 році висилає кілька сотень УПА рейдом у Західну Європу, які з важкими боями пробиваються аж до Баварії.

Генерал Роман Шухевич говорить: «Такої героїської боротьби взагалі не знає історія людства, в тінь пішли прославлені герої Тернопілля. На героїзм УПА і визвольно-революційного підпілля будуть виховуватися нові українські покоління».

Як загинув Великий Командир? Певних відомостей немає і до сьогодні. Відомий кадебістський кат і провокатор Павел Судоплатов згадує, що він і ще з двадцять ємдебістів напали на будинок кооперативи у селі Білогорща (тепер вулиця Білогорща у Львові). В нерівному бою загинув Командир УПА та майор МГБ. Подібну версію розказали багато пізніше зв'язкові Романа Шухевича Дарія Гусяк та Галина Дидик. Місцеві люди в Білогорщі ще й сьогодні розказують, що Генерал згинув у засідці, йдучи лісовою доріжкою з лісу до будинку місцевої кооперативи, приблизно там, де сьогодні стоїть пам'ятник Роману Шухевичу. Місце поховання Великого Сина свого народу невідоме і досі...

Володимир Мороз, Юрій Юзич
Львівський пластовий вісник. –
2001. – Ч.2 (березень). – С.4.

НЕЗНАНИЙ ШУХЕВИЧ

Роман Шухевич – воїн Національної Революції – є однією з тих постатей, що творять історію. Читачи життєпис головного командира УПА, важко не погодяться з такою оцінкою. Більшість українців знають його в площині діяльності ОУН та УПА, Згадані сторінки біографії Провідника є найяскравішими, але не лише в цьому він був унікальний. Отож сьогодні поговоримо не про Шухевича-воїна, а про Шухевича-батька, бізнесмена, пластуна.

Є категорія людей, котрих ми називаємо успішними. Такі люди завжди, досягають успіху, за що б вони не бралися. Саме таким був Роман Шухевич. Людина надзвичайно творча, енергійна, талановита та з неабиякими організаторськими здібностями, а поверх того ще й мужня – таким описують його сучасники.

Вже з початком студій в гімназії та університеті (вчився на інженера) майбутній командир УПА проявляє свої здібності, що згодом перетворять його на Провідника. Одним з перших його досягнень того часу бали здобутки у спорті. Роман Шухевич від дитячих років виявляв велике зацікавлення і захоплення водною стихією. Веслування, плавання, ковзани на замерзлій річці – це перший спорт, яким Роман Шухевич залюбки займався і яким залишився вірний аж до років вищих студій. Молодим хлопцем проходить Шухевич свою першу пробу рятувальництва, коли з-під криги на річці Буг врятує із загрозою власного життя дитину і за це платить піврічною важкою недугою.

У 1922 році організовує пластовий спортивний гурток "Ясний Тризуб", бере активну участь у праці гімназійного футбольного клубу "Русалка", а відтак засновує разом з іншими українськими спортсменами відомий Карпатський Лещатарський (Лижний) Клуб.

Грає не лише у футбол, але і в баскетбол, волейбол, а в 1923 році в Запорозьких Іграх встановлює український рекорд у бігу через перешкоди на 400 метрів, також встановлює рекорд у своєму улюбленому плаванні на віддалі 100 метрів.

Це захоплення спортом привело Романа Шухевича до Пласту, де він організовує спочатку спортивний гурток, а згодом був одним із першої вісімки старших пластунів, які створили на початку 1927 року старшопластунський гурток "Чорноморці", який переорганізувався згодом в

10-й старшопластунський курінь "Чорноморці". Шухевич організовує вишкільні водні табори, пропливає човнами всі важливі річки заходу України, і старається прищепити своїм молодим пластовим друзям зацікавлення традиціями українського Чорного моря та плекати їх серед пластової молоді. Фактично жодна робота в «Чорноморцях» тоді не відбувалася без участі Шухевича.

Згодом Шухевич долучається до вже більш серйозної справи, а саме – збройного підпілля ОУН. Як це не дивно, але саме тут виявився організаційний хист Провідника, а також його здібності як бізнесмена.

Відомо, що на той час ОУН вже активно чинила спротив польській владі, за що багато молодих ОУНівців сиділо за ґратами. Після звільнення їм було дуже важко знайти пристойну роботу. Через це у Романа Шухевича народилася ідея створити рекламну фірму, щоб працевлаштувати колишніх в'язнів. Іншим завданням цієї фірми було добування коштів для діяльності ОУН, а також легальне прикриття інформаційної діяльності ОУН. Вона отримала назву "Фама", що у перекладі з латинської означає "чутка", "розголос". Співвласником фірми став Чайківський (автор книги «Фама». Рекламна фірма Романа Шухевича), який мав вищу економічну освіту.

Праця почалася з організації реклами в українських газетах і фірмах. Незважаючи на відсутність стартового капіталу та спонсорської допомоги, "Фама" незабаром перетворилася на потужну багатогалузеву бізнесову структуру. Завдяки організаторським здібностям і підприємницькому хисту засновників, у ній з'явилися відділи реклами, оголошень у пресі, декорації вікон, дизайн вітрин, торговельних

виставок, друкування, оформлення афіш і транспорту. Великі прибутки почала приносити кінореклама. Було підготовлено до видання адресний довідник українських підприємців. Згодом вдалося налагодити виробництво содової води та здійснити вихід на закордонні рекламні ринки. Розширення діяльності фірми відбувалося через створення широкої мережі представництв, що були місцем праці й легалізації українських революціонерів. Творцем всього цього був Роман Шухевич.

Незважаючи на процвітання й широкі перспективи розвитку фірми, Шухевич 24 грудня 1938 р. покинув фірму, щоб взяти участь у створенні збройних сил Карпатської України, оскільки бізнес ніколи не був метою його життя, а лише одним із засобів досягнення мети – відновлення незалежної соборної Української держави.

Попри бізнесовий маскаррад, Шухевич залишався тим, ким він був насправді – воїном Нації і Провідником Революції. Саме Шухевич очолював військову референтуру ОУН, де ніколи не бракувало роботи. Навіть Провіднику було б дуже важко перенести всі ці випробування наодинці. Відтак його дружина Наталка була добрим другом і підтримувала чоловіка на ниві боротьби. А крім того, дала йому двох дітей – сина Юрія і доньку Марійку.

Дуже мало відомо про особисте життя Шухевича, адже у часи війни і Революції було не до того. Проте ті свідчення, котрі доступні, показують нам Шухевича люблячим чоловіком і батьком. Шухевич мав дуже мало сімейного життя – з початком війни воно відійшло на другий план. Навіть його зустрічі з сином були дуже нечисленні. Восстання це було 1948-го року. Після цієї зустрічі, до речі, малий Шухевич поїхав у

Донецьку область і хотів забрати до батька сестру. У цій подорожі його супроводжувала Галина Дідик – зв'язкова Шухевича. Проте Юрія хтось упізнав і він був заарештований. Галині Дідик вдалося втекти. Проте їм судилося зустрітись ще раз. На теперішній вулиці Бандери у Львові, де колись був слідчий ізолятор МДБ, куди малого Шухевича привезли, щоб упізнати свого вбитого московськими комуністичними катами батька. Після цього Юрій відсидів у в'язницях і таборих 31 рік.

Сестру Марійку, після того, як її намагався викрасти Юрій, віддали у Слов'янський дитячий будинок. Вона закінчила там сім класів, вступила до Дніпропетровського будівельного технікуму, закінчила його, і поступила до Львівського політехнічного. Після того вийшла заміж, і жива до цього дня.

Проте родина Романа Шухевича не звинувачувала його у таких бідах. Вони звинувачували режим, що панував тоді. Як сказав Юрій Шухевич у одному інтерв'ю: «...батько сказав мені: «Юро, ми боремося не для того, щоб помститися, а для того, щоб така система більше не існувала».

Так можна окреслити все життя Романа Шухевича. Він воював не заради війни, крові і страждань. Не заради вождів чи нагород, не заради грошей. Ні. Він жив і воював заради Життя, заради самого права на нього, за щастя для української Нації. За це, зрештою, він поклав життя, проживши його гідно. І ми, навіть через 50 років після його героїської смерті, згадуємо Романа Шухевича з гордістю. Найкраще про це сказав американський полководець Джордж Паттон-молодший: «Коли помирає мужня людина, ми не повинні сумувати через те, що вона загинула, але дякувати Богові, що вона жила».

Володимир Галишин

ВАРТО
ОЗНАЙОМИТИСЯ

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ
РОМАН ШУХЕВИЧ.
ГОЛОВНИЙ КОМАНДИР
УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ
АРМІЇ

Пропонована читачам книга про легендарного «Тараса Чупринку» є особливою, адже її автор Василь Кук не тільки безпосередній учасник українського визвольного руху, боротьби ОУН та УПА, але й найближчий колега Романа Шухевича, його наступник на найвищих постах у структурах його руху. Тому в роботі можна знайти на лише невідомі загалу деталі із життя генерала-хорунжого «Тараса Чупринки», а й оцінку найближчими колегами його як керівника та людини.

Видання розраховане на науковців, істориків, студентів гуманітарних вузів та для широкого кола читачів.

«ФАМА» РЕКЛАМНА ФІРМА
РОМАНА ШУХЕВИЧА

Ця книга – несподіваний погляд на Романа Шухевича. Відомий військово-політичний діяч, провідний член ОУН, Головний командир УПА постає у пропонованому спогаді як успішний бізнесмен. Мабуть, небагато хто знає, що Роман Шухевич був засновником першої в Галичині української рекламної фірми «Фама». Про його діяльність у цій фірмі, цікаві перепиті з життя українського бізнесу 30-х минулого століття розповідає компаньйон Шухевича Богдан Чайківський.

ВАРТО ПРИДБАТИ

Інтернет-магазини де є футболка з Романом Шухевичем.
Український стиль <http://ukrstyle.com>
Патріотичні українські футболки <http://ridnamoda.com.ua>
Артвертеп <http://artvertep.com>

АТЕНТАТ СПОГАД ПРО РОМАНА ШУХЕВИЧА

Влітку 1926 року приїхав на село, де я перебував під час великих ферій у родичів, Роман (Шухевич) із наказом від нашого провідника Петра. Наказ звучав: наша трійка має перевезти і замагазинувати транспорт зброї і амуніції, який зберігається у Карпатах, у точно означеному місці на польсько-чеському кордоні. Після виконання цього завдання зголоситися на відправу. Провідником трійки визначено Романа.

Ми виконали це завдання, з різними пригодами, і зголосилися на відправу у Львові, в помешканні гімназійного учителя Г. Було нас там трьох: Роман, Генко і я – члени одної з численних трійок тодішньої УВО. Петро повідомив нас, що невдовзі маємо виконати дуже важливу і таємну «мокру» роботу. З цією метою дістаємо пістолі й набої, щоб навчитися цільно й певно стріляти.

Не зважаючи на те, що мені було вже 20 років, а моїм друзям по 19, що ми були вже по магурі і студентами вищих шкіл, – ми тішились, мов діти, що саме нам припала честь бути вибраними до цієї важливої роботи, хоч і не уявляли собі, яке завдання нас чекає. Ми знали лиш одне, що відчували зі слів нашого провідника Петра – готується щось велике й будемо мати нагоду віддати себе Україні. У піднесеному настрої ми розійшлися на свої місця, щоб там вправлятися у стрільянні.

Я дуже швидко повистрілював усю призначену мені амуніцію і був незвичайно гордий з того, що у змаганнях з Романом здобув декілька пунктів більше від нього.

Зближався час мого виїзду на студії, далеко від Львова. Роман і Генко залишилися у Львові. Я зголосився у Петра і дістав дозвіл їхати з умовою, що на виклик негайно приїду. Петро відбув тоді з нами довшу відправу, на якій повідомив нас, що невдовзі маємо виконати атентат на шкільного куратора Собінського, на знак протесту проти пе-

рслідування польським урядом українського шкільництва, проти звільнювання українських учителів із посад, проти ліквідації українських шкіл, проти насаджування польських учителів в українських школах, одним словом – в обороні українських дітей і української молоді. Це була постановка найвищого Проводу УВО, а для нас наказ. Про час і спосіб виконання атентату будемо своєчасно повідомлені.

Перед моїм виїздом, я був коротко з Романом у Петра. Петро представив нам всі труднощі виконання пляну. Наша розвідка донесла, що польська безпека чогось сподівається і що куратора бережуть. У такому випадку атентат треба виконати в бюрі куратора, звідкіля відвороту не буде. Треба сподіватись, що перед тим можуть шукати за зброєю у нас. На цей випадок Петро подав плян: покласти до кишень екразит і висадити себе, разом з куратором, в повітря. Чи ми почуваємо себе на силах виконати це завдання?

Мені пробігли мурашки по спині. Я кинув поглядом на Романа. Побачив його гострий енергійний профіль, його стиснені уста, і, мабуть рівночасно, Петро почув два рішучі: «Так».

Тяжко було мені проводити час на чужині, серед чужих людей, при тяжкій праці, – сам-самісінький із моїми думками. Кожної неділі ходив за місто, шукав відповідного місця і, щоб не відвикала рука й око – стріляв. Різні думки приходили: хотілось кинути працю, бо й пощо? Але тоді ставав мені перед очима Роман і я чув, як ми прощались, його останні слова: «Юрку, ми мусимо!»

Я радо відітхнув, коли одержав умовлену телеграму про «смертельну хворобу моєї матері», на підставі якої міг звільнитися в університеті.

У Львові я вступив до Генка. По короткій розмові з ним – побачив, що він також: переживав «тяжкі часи» і що нерви його не витримали. Він почав мене перекопувати, що немає

найменшого сенсу давати життя кількох молодих людей за ціну якогось там куратора, бо й так це нічого не допоможе, на його місце прийде інший. Ми ж молоді – повинні кінчати студії і тоді напевно принесемо Україні більшу користь. Він говорив щиро, з переконанням, і вніс у мою свідомість нові елементи, над якими я досі не застановлявся. Я чув, як проти моєї волі починаю вважати його думки правильними. Запитав його лише, чи він говорив про це з Петром і Романом. Відповів що ні.

Без настрою, частинно зламаний душевно, пізно ввечері я прийшов до Академічного дому, щоб якимсь способом зустріти Романа, бо до хати, де я рахувався як «третьій син», не міг йти з конспіративних причин.

Як звичайно, щиро й відкрито, Роман кинувся мені на шию, обняв і поцілував, і нараз, немов чимось вражений, відскочив від мене й коротко запитав, що зі мною. Я почав розказувати про мою розмову з Генком, про його думки і погляди на справу атентату, почав схилитися до його думок. Разом із тим я чув, що мені ніяково, соромно, огидно, а, глянувши Романові в очі, – замовк. Я побачив у його ставлених очах якийсь дивний блиск, його затиснені уста легко усміхалися... і я усміхнувся. Ми стиснули один одному руку і довго йшли мовчки... Я чув, що мене опановує цілковитий спокій, відчував, що разом з ним можу ставити чоло цілому світові. Цієї ночі я спав сном «праведника».

До сьогодні не знаю, що дійсно мав на меті плян з «екразитними кишнями». Думаю, що Петро колись

про це напише в своїх споминах. Однак, він плян змінив. Наша розвідка прослідкувала точний плян життя куратора і ми одержали наказ виконати атентат револьверами. Тому, що на пробних стріляннях я мав більше «пунктів», мені доручено міряти в голову, а Романові в груди. Атентат мусів бути виконаний за всяку ціну. Залишалося ще питання, хто з нас буде комендантом чи відповідальним за проведення акції, бо ми обидва, як побратими, здавали цю почесність один одному. І Петро, як добрий психолог, може й проти засади, не визначив нікого з нас зверхником. Ми обидва мали рівнорядно бути відповідальними за виконання атентату.

Темного зимного й мокрого осіннього вечора, 12 жовтня 1926 року, ми з Романом чекали в одній із бічних вулиць Львова на знак від нашої розвідки. Куратор мав вертатися з кіна. Зимний струмочок затікав за комір, костеніли пальці на холодній сталі пістоля в правій кишені дошовика, а другий пістоль, у грудній кишені, підносився і опав, під приспішений ритм серця. Роман був веселим і оповідав анекдоти.

Попри нас перейшов зв'язковий і дав знак, що надходить куратор. Серце почало жваво товктись... Ми стиснули один одному руку, може востаннє?

Надходить куратор з дружиною. Часу мало. Мене огортає страх, щоб не поранити жінки, або щоб не виконати атентату на когось іншого, бо я куратора ніколи не бачив, а показували його лише Романові. Кажу Романові, щоб добре придивився, чи це він.

Переходимо скісно ву-

лицю і швидко зближаємося до них. Обсервую уважно кожний рух Романа і бачу, як він нагло хитає головою і витягає пістоль. Витягаю свою...

Вогонь! Сухий тріск – і страшний крик вдови. Оглядаюся позад себе. На вулиці рух. Поліцей втратив голову і стоїть, як зачарований. Люди також.

Починаємо відступати. Перед нами ховзкий мокрий горбок. За горбком ми повинні бути вже безпечні. Погоня зближається... Роман вибіг на горбок. Я в половині горбка чую, що мої ноги починають схвзатися і що з'їжджають вдолину. Пробую задержатися рукою – не вдається. Ковзаюсь далі і бачу, що не можу вийти...

Нагло бачу як Роман вертається, збігає з горбка і стає коло мене. Бере мене за руку і спокійним тихим голосом каже: «Ну, старий, спокійно, з розгоном», – і ми обидва вибігаємо на горбок, а далі – вже відомий нам терен. Ми безпечні.

На хвилину пристали... обнялися, і побігли далі. Паприки на сліди не сипали, бо падав дощ.

Нагло перед нами з'явилась висока атлетична постаць у польській рогатівці. Зриваються наші руки з пістолями, але ще скорше голос Петра: «Це я – Петро».

Не видержав старий вояк – добрий провідник. Керувався у тім випадку не засадами конспірації, а мабуть серцем; він прийшов особисто, щоб подивитись на роботу своїх хлопців і щоб в потребі дати їм особисто охорону.

І так само робив весь час Роман Шухевич.

Богдан Підгайний, 1970р.